

הקריאה בחמש מגילות במועדים

עיון בשיטת הגר"א לברך על קריאה במגילה כשרה

שיעור ביום השנה הראשון לפטירת מורנו ורבנו הרב אהרן ליכטנשטיין זצ"ל

- 5 הגהת הרמ"א אורח חיים תצ: ט
ונוהגין לומר שיר השירים בשבת של חול המועד, ואם שבת ביום טוב האחרון אומרים אותו באותו שבת; וכן הדין בסוכות עם קהלת. ונוהגין לומר רות בשבועות (אבודרהם). והעם נהגו שלא לברך עליהם על מקרא מגילה ולא על מקרא כתובים.
- 10 ביאור הגר"א אורח חיים סימן תצ
וז"ל ד"מ ... ואמרי' במסכת סופרים הקורא בחמש מגילות מברך על מקרא מגילה ואפי' היא כתובה בין הכתובים ... וכ"כ מהרי"ל לברך כנ"ל אף אם אינה כתובה בגליון וכ"כ בהג"מ הלכות ט' באב וכן המנהג ... עכ"ל ד"מ. וכ"כ ב"ח ולבוש ומנהגים ומטה משה לברך אף שאינם כתובים בגליון וכ"ש כשהם כתובים בגליון כס"ת וכן מנהג כל הראשונים וכ"כ מ"א... וכ"כ הגמ"ר פ"ק דמגילה שכולן שוין לברכה זו וכן עיקר:
- 15 מעשה רב קעה
בשבת חול המועד פסח ובשבועות יום ב', אחר יוצרות קודם אין כמוך, קורין המגילה בניגון וטעמים ממגילה הנכתבת בגליון כספר תורה עם עמודים, ואחד קורא וכולם שומעין. והקורא מברך שת ברכות – על מקרא מגילה ושהחיינו.
- 20 מסכת סופרים פרק י"ד הלכות א-ב
ברות, ובשיר השירים, בקהלת¹ באיכה, ובמגילת אסתר, צריך לברך, ולומר על מקרא מגילה, ואף על פי שכתובה בכתובים. והקורא בכתובים² צריך לומר, ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו לקרוא בכתבי הקודש. במגילת אסתר אמרו, שצריך להזכיר בו זמן...
- 25 מחזור ויטרי סימן רסז
עוד מצאתי במסכתא סופרים, הקורא ברות ובשיר השירים ובקהלת ואיכה מברך על מקרא מגילה ובמגילת אסתר מנ"ח. ובנביאים ובכתובים מברך לקרוא בכתבי הקודש.
- 30 מחזור ויטרי סימן שיב
ויושבים וקורין מגילת רות: על שם שכת' בה בתחילת קציר שעורים (רות א). תחת עצרת שנקרא ביכורי קציר חיטים: ויש אומ' על שם רות שנתגיירה... ובמסכת סופרים אמרי'. הקורא ברות. ובשיר השירים ובאיכה וקהלת ובמגילת אסתר צריך לברך על מקרא מגילה. ואעפ"י שכתובה בכתובי'. והקורא בכתובים צריך לברך ברוך אתה יי אמ"ה אקב"ו לקרות בכתבי הקודש: ת':
- הגהות מיימוניות תענית ה: ב
ומה שקורין איכה בתשעה באב יש במס' סופרים ובאיכה רבתי וכתב רבינו דאמגילת קינות ומגילת רות ומגילת שיר השירים מברך על מקרא מגילה כדאיתא במס' סופרים וכן נהג מהר"ם ע"כ:

¹ הערת המהדיר היגר – ליתא בכ"י (8 כתבי יד) והגהתי לפי גרסת מחזור ויטרי, מרדכי המנהיג והגר"א

² נוסח הגהת מרדכי מגילה רמז תשפג - ואם היתה כתובה בין הכתובים מברך על מקרא כתובים

35 הגה"ה [רמז תשפג] במסכת סופרים על רות איכה קהלת ושיר השירים מברך על מקרא מגילה ואם היתה כתובה בין הכתובים מברך על מקרא כתובים. עכ"ה :

דרכי משה הקצב אורח חיים סימן תצ

(א) והמנהג לומר בו שיר השירים ... ואמרינן במסכת סופרים הקורא בחמש מגילות מברך על מקרא מגילה ואפילו היא כתובה בין הכתובים עכ"ל וכן כתב מהרי"ל וכן הוא בהגהות מיימוניות הלכות תשעה באב **וכן המנהג** דלא כמדרכי שכתב בפרק קמא דמגילה (סיי תשפג) דאם היא כתובה בין הכתובים יש לברך עליה על מקרא כתובים :

שולחן ערוך אורח חיים דפוס קרקוב ש"ו סימן תצ סעיף ט	שולחן ערוך אורח חיים דפוס קרקוב של"ו סימן תצ סעיף ט
(מבדוקים) ובעם כהנו שלא לברך על מקרא כתובים על מקרא כתובים (א"ל) וכל להגות ובעם כהנו (לברך וכו' ד"ס)	קבלת וכוונת לומר רות כשנשבע ובעם כהנו שלא לברך על מקרא כתובים על מקרא כתובים ולא על מקרא כתובים:

בית יוסף אורח חיים תקנט

כתבו הגהות מיימוני (פ"ה אות ב מנהגי ת"ב) יש במסכת סופרים (פ"ד ה"ד) דאמגילת רות וקינות ושיר השירים מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגילה וכן נהג הר"ם **אכן יש לאמרה בנחת** **ובלחש עכ"ל והעולם לא נהגו לברך כלל על שום מגילה חוץ ממגילת אסתר :**

שו"ת הרמ"א סימן לה

אשר שאלת ידידי על מה שכתבתי בשולחן ערוך סימן ת"צ שנוהגים לקרות שיר השירים בפסח ורות בשבועות וקהלת בסוכות, והעם נהגו **שלא** לברך ... ובמהרי"ל כתב לברך על מקרא מגילה. אומר אני... אמת כי כדברי מהרי"ל כתב בעל אבודרה"ם. והם הקדמונים שיסדו המנהגים וכן מצאתי בהגהות מיימוניות הלכות ט"ב פ"ה... **וכן כתבתי בעצמי בחיבורי דרכי משה אשר ממנו** **סדרתי השולחן ערוך, וכן דקדקתי במה שכתבתי והעם נהגו שלא לברך כו' ולא כתבתי סתם וכן** **נוהגין כמו שהוא מדרכי בשאר מקומות, ופוק חזי מה עמא דבר וכן נ"ל מכמה טעמים.**

א' שבמנהגים של מוהר"ר אייזק טירנא שאנו נוהגין בתרייהו לא כתב כלל לברך על שיר השירים ורות וקהלת ובידוע כי אילו היה דעתו לנהוג לברך היה כותבו כמו שכתב לגבי איכה לברך. **ויש** **לחלק בין אלו לקריאת איכה, כי שם החזן קורא להשמיע הציבור והוא כמו קריאת מגילה לכן מברך** **עליו כמו במגילה ועוד, כי אותה קריאה מוזכרת בגמרא סוף תענית דקאמר קורין בקינות והביאו** **הפוסקים כדאיתא בהגהות מיימוניות, אבל קריאה של מגילות אלו אינן אלא מנהג בעלמא כמו** **שיתבאר. ולכן נראה מדברי מהר"א טירנא שדינן חלוק מאיכה ומגילה ואין לברך עליהן. וכן נראה** **מדברי הגהות מיימוניות דקאמר וכן נהג מהר"ם מכלל דשאר אינשי לא נהיגי הכי.**

הטעם השני נ"ל שלא לברך, וזה כי במסכת סופרים כתובה הגי' הכי: על שיר השירים ואיכה ורות מברכים על מקרא מגילה אע"פ שכתובה בין הכתובים. ובמדרכי פ"ק דמגילה בהג"ה מיייתי הגירסא בסגנון אחר וכתב, דאם כתובים בין הכתובים מברך עליהם על מקרא כתובים. **ומאחר דאיכא חילוף** **בגירסות נראה, דאם כתובים בין הכתובים כמו בזמן הזה דאין מגילות אלו כתובים במגילות כמו** **בימיהם, להוציא נפשם מפלוגתא נראה דאין לברך עליהו כלל, דהרי אם מברך שלא כדינו אינו** **מועיל ומברך ברכה לבטלה.**

הטעם השלישי כי יש לתמוה על ברכה זו למה, וכי קריאות אלו חיובא לברך עליהו אשר קדשנו **במצותיו וצונו. והיכן מצינו שצו חכמים על כך, שהרי לא נזכרו קריאות אלו בתלמוד ולא בשום** **פוסק מפורסם, כי אם בדברי האחרונים ובקצת מדרשות וכמה נתחבטו הראשונים ז"ל אם יש לברך**

70 על קריאת הלל בר"ח, כמו שהאריכו התוס' פ"ב דתענית, וכן האריך שם האשיר"י והמרדכי והר"ן פרק במה מדליקין שרוב הגאונים הסכימו שלא לברך עליו הואיל ואינו אלא מנהג דומיא דחבוט ערבה דחביט חביט ולא ברך, וכל שכן במנהג כזה. ואף כי ר"ת ז"ל כתב לברך על הלל דר"ח ושמברכין על מנהג כמו שהאריכו הפוסקים הנ"ל בדבריו, וכן כתב הר"ן וכן פשט המנהג לברך על הלל דר"ח, מ"מ נ"ל דלא דמי להתם דשאני הלל שהוא מנהג קבוע בכל ישראל כמוזכר בתלמוד, מה שאין כן במנהג זה. צא וראה במקומות אשר נהגו לומר איוב בתשעה באב או במקומות שאומרים תהלים בכל בקר, וכי יש לברך עליהו. ואף כי דבר זה נמצא כתוב בשם מהר"ם וסמך על מסכת סופרים אינו מובן לי. **ואי לא מסתפינא לחלוק על סברת מהר"ם ז"ל אמינא כי דברי מסכת סופרים לא כוונו על קריאות אלו כלל.** ואעתיק לך לשונם הנה, וזה לשונו ריש פרק י"ד: הקורא ברות ושיר השירים באיכה ובמגילת אסתר צריך לומר על מקרא מגילה ואע"פ שכתובה בין הכתובים הקורא בכתובים צריך לומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרא בכתבי הקדש עכ"ל. ובידוע שאין שום מנהג בעולם לקרוא בכתבי הקדש בבהכ"נ. **ולכן נראה שכוונת מסכת סופרים באחד משנים פנים, או שנאמר שמה שכתב לברך על כתבי הקודש היינו בימיהם שהיו נוהגין להפטיר בכתבי הקדש במנחה בשבת כמוזכר פרק במה מדליקין ובהכי מיירי שם סוף פרק י"ג ואפשר שכמו שמנהג זה נשתנה כך נשתנה מנהג של קריאת מגילות אלו. ואפשר שבימיהם היו רגילים שאחד היה קורא מגילות אלו לפני העם להשמיע קריאתם את שאינו בקי, ולכן כתב לברך עליהם כמו בשאר דברים שקורין או מפטירין בהם בציבור. ולכן בזמן הזה שאין נוהגים כן רק באיכה ובמגילה אין לברך על האחרים כי מה שכל יחיד קורא מגילות אלו אינו אלא קריאה בדברי מגילות אלו כקורא בתורה בעלמא, ואין כאן כבוד ציבור לברך מאחר שכל יחיד קורא בעצמו ותדע שהרי מה שמברכים העולים לקרות בתורה אינו אלא משום כבוד ציבור כמוזכר בדברי התוספות והרא"ש פ"ק דברכות כ"ש בקריאות אלו שאין כאן כבוד ציבור מאחר שכל יחיד קורא לעצמו. וכי נסלק אדעתין שכל יחיד שקורא הפרשה כשארין ס"ת בבית הכנסת לברך עליה. ולכן לא נזכר בשום פוסק לברך על מגילות אלו זולת בדברי הג"ה הנזכרת ועוד אפשר לומר דמסכת סופרים לא מיירי אלא כשמשכים ללמוד במגילות אלו דאז יש לברך על קריאתה על מקרא מגילה, וס"ל כמ"ד פ"ק דברכות דעל מקרא ומדרש מברכין אבל לא בתלמוד, ולכן כתב דנשתנה ג"כ ברכה זו במגילות ובכתבי הקדש שלא לברך עליהו לעסוק בדברי תורה רק לקרוא מגילה או לקרוא בכתבי הקדש. אבל לברך על קריאתן שאנו נוהגין וכבר ברך ברכת התורה בהשכמה לא מיירי ביה במסכת סופרים לדעת.**

95 **הטעם הרביעי ועיקר הוא בעיני, דאף אם נאמר דיש לברך עליהו ושלוה נתכוונו מסכת סופרים היינו דוקא כשהם כתובים כתקנם בקלפים ובמגילות, כמו שהיה דרך הספרים הראשונים כתובים בגלילה כס"ת. ואע"פ שכתוב בג"י מסכת סופרים אע"פ שכתובים בין הכתובים, מ"מ מיירי שכולם כתובים בכרך אחד בקלפים כדרך ס"ת וכמו שהיה המנהג בימיהם. אבל בחומשים שלנו אין לברך עליהו, דלא עדיפי ממגילת אסתר שכתבו הרבה מן הראשונים שאם קוראה בחומש שקורא אותו בלא ברכה וכן פסק הקארו, וכל שכן במגילות אלו ואפילו למאן דחולק שם וס"ל דיש לברך על המגילה בחומש בשעת הדחק... מ"מ יש להוכיח שאין לברך על מגילות אלו, דאם היה ראוי לברך עליהו היה להדר אחר מגילות הכתובות כתקנם כמו במגילת אסתר. דלכ"ע מחוייבים להדר אחר מגילה כשירה ואין לברך על החומש אלא מכח דחק וכדינו בלולב, ומדלא מהדרינן עליהו כלל ש"מ דאין המנהג לברך עליהו. מכל אלה נראה דיותר יש לחוש לברכה שאינה צריכה ממה שיש לחוש שלא לברך, דברכות אינן מעכבות.**

100

105

וקורין כל הציבור ספר קהלת מיושב. ליתן חלק לשבעה וגם לשמונה :

מהרי"ל סדר תפילות פסח

110 שבת דחולו של מועד דפסח שיר השירים קודם קריאת התורה. ומברך כל אחד על מקרא מגילה.

מהרי"ל הלכות שבועות

מגילת רות אומרים ביום שני וכל אחד מברך לפניו על מקרא מגילה.

הגהות מיימוניות הלכות מגילה וחנוכה פרק ג ס"ק ה

115 אבל ר"ת כתב דיש לברך מידי דהוה איו"ט שני וכן השר מקוצי כתב דלא הוה ברכה לבטלה כיון שרוצה האדם להתחייב בה מידי דהוה אלולב ואתפילין דהני נשי מברכות אף על פי שאינן חייבות

ולא מחינן בהו ע"כ, ועין בהל' ציצית בפ"ג בהלכה ט' וכן רבינו שמחה כתב שיש לברך דלא יהא אלא כעוסק בתורה ואפילו במגילת רות וקינוח ושיר השירים יש במס' סופרים שמברכין בא"י אמ"ה אקב"ו על מקרא מגילה ואף על גב שאין נזכרות בשום מקום בתלמוד וכ"ש הלל שגם לחכמי התלמוד היה מנהג

120 חידושי מרן ר"ז הלוי על הרמב"ם הלכות ברכות

<p>והנה כבר הקשו אה"ל דגשום מצרכות ברכת החורב, והא פטורות מח"ת, וזיתור קשה לדעת הרמב"ם שפסק בפ"ג מהל' לולית דעל מלוא שבעים פעורות חין רשאות לברך עליהן, ואיך יברכו בה"ת כיון דפטורות מח"ת, ושמעתי מפי אהמו"ר בגאון החסיד זוקללה"ה שאמר, דבב"ת אין הברכה על קיום המלוא של ח"ת, רק דהוא דין בפ"ע דחורב בעי ברכה, וכדילפינן לה בברכות דף כ"א מקרא דכי שם ד' הקרא וגו', א"כ חין זה דין ששייך להמלוא כלל, רק דחורב עלמה עעונה ברכה, ושם פטורות רק מהמלוא של ח"ת, אבל חין מופקעות מענם החפלא של ח"ת, ולימודם הוי בכלל ח"ת, ושפיר יש להם לברך על לימודם, כיון דלא אחינן ע"ז נכח לחא דקיום המלוא כלל, ע"כ דבריו, ולפי"ז יש מקום לומר, דמחא דחנין צמס' סופרים דהקורא בכתבי הקודש מברך אקב"ו על כתבי הקודש, והקורא במגילות מברך על מקרא מגילה, חין זה כלל ברכת המלות, רק דחקו ברכה על עמס קריאתן לציבור, ואין זה משום לחא דהמלוא כלל, ונראה דזו היא שיעת הרמב"ם, חצי שחילק בינם לקריאת ההלל ברי"ת, דבקריאת ההלל שהיא ברכת המלות חין מצרכין על מנהג, מה שאין כן בקריאת כתבי הקודש וקריאת מגילות, דעמס הלימוד בעלמא הוא דבר שטעון ברכה, גם בלא דין המלוא שיש בזה, ורי"ת ורמב"ם סבורים, דגם החס גבי קריאת מגילות וקריאת ברכתם הוא ברכת המלות, חסו שביצאו מנייה גם להלל דגם ברכת המלות איתא אף בנאקום שחוצת קיומא הוא רק משום מנהג, אס רק עמס החפלא שם מלוא ברכה ומתקנה עליה ברכה, וכמשי"א.</p>	<p>ו"ע. אולם נראה, דדברי החוס' הן הן הדברים שכתבנו למעלה, דרי"ת ס"ל דהא דחין מצרכין על המנהג, לאו משום דא"ל לומר וזונו, אלא עיקר הדין בזה הוא בעמס החפלא, דמנהגא לא השיבא למיקצע עליה ברכה, ולהכי ס"ל דכ"ז הוא רק צמנהג דערצה, דבלאו חיובא דמנהגא אינה אלא טילטול בעלמא, וכל עלמה היא רק משום חוצת המנהג בלבד, וכיון שכל עלמה רק תורת מנהג בה, לא השיבא למיקצע עליה ברכה, אבל בהלל חין הברכה דוקא על חוצת קריאתו, רק עמס ההלל עלמו חיקנו צו ברכה, כמו שחיקנו ברכה לקורא בתורה, ח"ל ההג"מ פ"ג ממגילה, וכן רבינו שמחה כתב שיש לברך דלא יהא אלא כעוסק בתורה ואפי' במגילת רות וקינוח ושיר השירים יש צמס' סופרים שמברכים וכו' אקב"ו על מקרא מגילה ואע"ג שאין נזכרות בשום מקום בתלמוד וכ"ש הלל שגם לחכמי התלמוד הוי מנהג עב"ל, וכיוני דמיייתי רחי' מחמש מגילות, שאין בהם מדינא חיוב קריאה כלל, ומי"מ מצרכין עליהו, ובע"כ דהברכה נתקנה על עמס קריאתו, והכי בכלל דכוחה, עמס ההלל עלמו חיקנו צו ברכה, וכיון דעמס החפלא הוא מידי דשייך צו ברכה, לא איכפת לן גם אס חוצת עשיתו הוא משום מנהג, דגם על מנהג שייך לומר וזונו, אלא דלא השיב למיקצע עליה</p>
--	---

שעורים לזכר אבא מרי, א', עמ' ער

<p>נראה, שגם אם הקריאה מתקיימת בשאר שבתות השנה יכול הקורא כתובים בציבור לברך. עיקר התקנה היא, כי ישנו קיום קריאת כתובים בציבור, לכן אם המגילה נטולה היא חלות שמה המיוחד בתורת אגרת ורק קידוש כתבי הקודש יש בה כמו שאר מגילות, אם קוראה בציבור חסר חפצא של קריאה המחייבת ברכה, שהרי ישנה חלות קריאה של כתובים בכלל בציבור, ואין העובדא שהיא מגילת אסתר מוסיפה כלום, כי הרי היא נכללת בשאר כתבי הקודש, לכן בעינן בציבור מגילה מיוחדת שיש בה כל חלות שמה ומהוה חפצא בפ"ע. אולם ביחיד, דליכא גביה קיום של קריאת כתובים, כשרה קריאת</p>	<p>של קריאת כתובים בציבור, שמברכין עליו. ועוד חזינו להג"א שהתקין על פי מסכת סופרים לברך על חמש מגילות בשם ומלכות, והלא אי אפשר לומר שסובר כי ישנה תקנה מיוחדת של מצוות קריאה ביחס לרות ושה"ש כמו שתקנו חיוב קריאת מגילת אסתר על כל יחיד ויחיד. הברכה אינה באה על קיום המצוה של קריאת מגילות אלו אלא על קריאת כתובים בכלל, (ואפילו אם יחליף המגילות ויקרא שה"ש בעצרת וקהלת בפסח - לברך). ועוד יותר</p>
--	---

מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה טז

125 ומנין שהן מברכין על המזון שנאמר ואכלת ושבעת וברכת ... אין לי אלא אכילת מזון שטעון ברכה לפניו ולאחריו תורה מנין ר' ישמעאל אומר קל וחומר ומה אם מזון שהוא חיי שעה טעון ברכה לפניו ולאחריו תורה שיש בה עולם הבא דין הוא שתטעון ברכה לפניו ולאחריה ר' יהודה בה בתירה אומר הרי הוא אומר ואכלת ושבעת מה זה מחוסר טובה זו תורה דכתיב כי לקח טוב וגוי' (משל ד ב). ר'

חנינא בן אחי ר' יהושע אומר הרי הוא אומר כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו, כי שם השם אקרא זה המברך, הבו גודל לאלהינו אלו העונים אחריו ומה הן עונים אחריו ברוך יי המבורך לעולם, וכשהוא קורא בשמו יהו עונין אחריו בשכמל"ו = ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. =. וכן דוד אומר גדלו ליי אתי ונרוממה שמו יחדיו

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שכחת העשין

מצוה טו שנצטוינו להודות לשמו ית' בכל עת שנקרא בתורה על הטובה הגדולה שעשה לנו בתנו תורתו אלינו והודיענו המעשים הרצויים לפניו שבהם נחל חיי העולם הבא. וכאשר נצטוינו בברכה אחר כל האכילה כן נצטוינו בזו. ובשלישי שלברכות (כא א) אמרו מנין לברכת התורה לפניו מן התורה שני כי שם יי אקרא הבו גודל לאלהינו. ורצה ללמוד ברכת המזון לפניו שיהיה מן התורה ק"ו מזה... והעולה מזה שברכת התורה לפניו מצות עשה דאורייתא. ובגמרא דבני מערבא (רפ"ז) אמרו כתוב בתורה ברכה לפניו ואין כתוב בה ברכה לאחריה מה כתוב בה לפניו כי שם יי אקרא הבו גודל לאלהינו כתוב במזון ברכה לאחריו אין כתוב בו ברכה לפניו מה כתוב בו לאחריו ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך ומנין ליתן את האמור בזה לזה וכו'. מכלל זה מתבאר שהברכה הזו מן התורה. ואין ראוי למנותה מצוה אחת עם הקריאה כמו שמקרא בכורים (עי' קלב) אינו נמנה אחת עם הבאתן (עי' קכה) וספור יציאת מצרים (עי' קנז) עם אכילת הפסח (עי' נו) :

משכנות יעקב סימן סג

<p>מנכר לכולן הראשון לפניו והאחרון לאחריו לפי שברכת לכוליא כולן היא. אבל ביחוד ס"ל שא"ל צרכה מהיית רק מדרבנן דומי דברכת המנוח שהרי היא מנוח כשאר כל המנוח שאריך לברך עליהן. וזה דלא כסתומת הפוסקים דס"ל דלפילו ביחוד כיו מהיית. ופשוט בסוגי דברכות נראה ג"כ דלויירי צרכים דכא ר' יוחנן צעי למילף צרכת החורב לאחריה מהיית ואע"פ ס"ל לריי דיהיד הקורא בתורה מנכר לאחריה. ואנן נמי לא פלגינן פלוה דריי רק צמאי דס"ל דכיו מהיית ומק"ו ופרכין נה אכל מדרבנן ס"ל ג"כ דצעי צרכת כמו צבכמ"ז לפניו. והיונו ע"כ צרכים דלא מצרכינן כלל ביחוד לאחריה. ולהלכה ה"כ נראה לפסוק כדעת הירושלמי כיון שאין סחירב מגמי דילן ויגמ אס נסתפק נו אס צירך צביית א"ל לברך דכיו ספיקא דרבנן ודוקא ביחוד וגם לפ"י נראה פשוט דמי שצירך צרכת החורב ואח"כ קראוהו לעלות לתורה צרכים ודאי לריך לברך מהיית דלא אחי צרכת דרבנן שצירך קודם ומפיק דלורייתא. ואף שהפוסקים כתבו בעעס שאריך לברך כיון שהצרכות נתקנו משום כבוד הציבור היינו לפי שיעתס ז"ל שסוכרים דאף ביחוד כיו דלורייתא וכיון שכבר ילא ידי צרכת מהיית א"כ מה שמצ"ב אח"כ צייבור אינו רק מדרבנן ומשום כבוד הציבור אבל למי"ש בשם הירושלמי מצוה נביפוך דעיקר צרכתה היא צייבור מהיית וביחוד מדרבנן. וא"כ פשיטא שהקורא צייבור מנכר אף שצירך קודם לכן ביחוד. וכן פלוגתא דאמוראי צגמי אס</p>	<p>טו) שאלה דין ברכת התורה אם הוא מהיית : אמית 1567 תשובה ה"כ דין זה סתמו הטור ז"ל צביי מ"ז וגם הרמב"ם ז"ל. וכבר כ' הרב פרי"ח בשם הרמב"ן בספר המנוח וספר החינוך והרשב"א ז"ל שהיית מהיית וכתב שגם הטור ז"ל כיון שהצ"ח כך דרשא דשלא צירכו בתורה תחלה כ"י משמע דס"ל שהיא מהיית ובלאמת צבוגי דרי"פ מי שמתו מצוה להדי שהיית דמ" דומי דילף צבמ"ז לאחרי מהיית שהיית ודלוי מהיית. וריי דכיו צעי למילף צרכי התורה לאחרי וצבמ"ז לפניו מק"ו איתומב וק"ו פריכה ה"א. והא עכ"פ צבמ"ז לפניו מדרבנן ודלוי חייב ש"מ דריי מלורייתא כיו צעי לאחריי מק"ו וכן מצוה להדי צירושלמי פ' ג' שאכלו כ' בתורה צרכת לפני ואין כתיב צב לאחריי וכתיב צמזון צרכת לאחריו ואין כתיב צו צרכת לפני ומנין ליתן על זה צב. ומיייתי שם כמה דרשות. ואח"כ מיייתי שם אל"ן ג' קריות שבתורה מה אה עבד ל"י כ"י שאכלו כ"א או כ"י שאכלו צב אחר זה. אין תעבדיני כ"י שאכלו כ"א הראשון מנכר לפניו והאחרון מנכר לאחריו ואין תעבדיני כ"י שאכלו צב אחר זה כולן מצרכין לפניו ולאחריה. אמר ר' שמואל בר אבדימי לא למדו צרכת התורה מן צרכת הויזמן אלא לרבים. פי כדומי דצרכות הויזמן דממשב רבינו ילפינן לה דכתיב כי שם ה' אקרא כו והתם חייב דרבים ה"ו. ומקשה שם ואם לרבים אפי"ו ציי לכן עמנו לא יברך. ארי אבדימי פשטא כשאר כל מנוחיה על תורה מה שאר כל המנוח עשנין צרכת אף זו עעובי צרכת פ"כ דציי הירושלמי. ומצוה להדי דדלוי כיוין מהיית רק דוקא צרכים דומיאל דויזמן. ופשיט מיי"ב דכיו כ"י שאכלו כחמד שאמד</p>
--	--

תורת רפאל סימן ב 145

תשובה לחכם א' בדין אם קורא בס"ת בצבור שלא בזמן החיוב של קה"ת אם צריך לברך ר"תה"ה וסוף :

הנה ראויה לכת"ב ש' צב"ה [תשובות אב"ן] כ"ו שמיסי כו"ל, ובלמי ספק שנתור לקרות כה בכל עת וזמן שגא לידו ס"ה אפי' ביחוד בלא צרכת תחלה וסוף. [אם צירך צרכת החורה כצוק], ומכ"ש צרכים בלא צרכת תחלה וסוף עכ"ל.

ולפע"ד ק"ו פריכה ה"א דלפי' יומא דביחוד מותר אכל לקרות בס"ת צרכים בלא צרכת תחלה, ואפשר דלפי' איסור דלורייתא נמי איכא צב לדיעת כ"י וכתב: יעקב וכמו שאגאר בס"ד.

ובמסכת סופרים משבע המסכתות הקטנות מצאתי...יש שקורין ספר קינות בערב ויש שמאחרין עד הבקר לאחר קריאת ספר תורה, שאחר קריאת התורה עומד השליח ומתפלש ראשו באפר ובגדיו מפולשין וקורא בבכיה וביללה, אם יודע הוא לתרגמו מוטב ואם לאו נותנו למי שידוע לתרגם בטוב ומתרגם, לפי שיבינו כל שאר העם והנשים והתינוקות, שהנשים חייבות לשמוע קריאת ספר כאנשים וכ"ש בני זכרים. והקורא בת"ב אומר ברוך דין האמת. ויש שמניחין את תיק התורה על הקרקע ואומר נפלה עטרת ראשנו וקורעין ומספידין כאדם שמתו מוטל לפניו, ויש שמשנין מקומן ויש שיורדין מספסליהן וכולן מתפלשין באפר. ואין אומרים שלום זה לזה כל הלילה וכל היום עד שישלימו העם קינותיהם. ובשעת הקינות אסור לספר דבר ולצאת לחוץ כדי שלא יפסיק לבו מן האבל וכ"ש לשוח עם הגוי. ומסתברא דהך מכילתא מנהגי תניא, וכך היו נוהגין שאחד קורא מגילת קינות וכולן שומעין, כדרך שאמרו במגילת אסתר, ומברך בקריאתה על מקרא מגילה, וכך הזכירו שם בפרק י"ד, וכאן אמרו שמברך דין האמת ונמצא שמברך עליה שתיים.

מעשה רב הגהות פעולת שכיר (סי' קע"ה)

חכם אחד הקשה להגר"א דאם איתא שיש חיוב בקריאת המגילות רות ושיר השירים וקהלת, איך מותרים לקרות בהם בשבת, נגזור משום דרבה שמא יעבירונו ד' אמות ברה"ר כמו שגזרו לגבי מגילת אסתר. והשיב הגר"א ז"ל שאין גזירה זו שייכת אלא במצוה שכל יחיד ויחיד חייב בה כמו שופר ולולב ומגילה בזמנה, אבל קריאות שאר מגילות לא הוקבעו כלל על היחיד כי אם על הרבים וכמו קריאת ספר תורה שאם אין עשרה אין חיוב כלל על היחיד, ובדבר המוטל על הרבים ליכא למיגזר שמא יעבירונו דרבים מדרכי אהדדי עכת"ד

רמב"ן ויקרא כג: ב

וטעם מקראי קדש - שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותו, כי מצוה היא על ישראל להקבץ בבית האלהים ביום מועד לקדש היום בפרהסיא בתפלה והלל לאל ולעשות אותו יום משתה

שעורים לזכר אבא מרי, א', עמ' קסד 170

לכן נראה, כי בכל מקום שמצותו של יום צריכה להתקיים - למשל, בשבת ע"י שביתה של מנוחה וביו"ט ע"י שביתה של מנוחה ושמחה - ת"ת הוא הפעולה המגשמת. ת"ת הוא אמצעי של קיום קדושת היום, כדבר המוציא לאור את קדושת היום והמסייע לאדם לקיימה לא רק ע"י שב ואל תעשה, כביטול מלאכה, אלא גם בקום ועשה, ע"י פעולה מעשית. הלכה זו כלולה בלשון הכתוב, "מקרא קודש". עיין ברמב"ן ויקרא כג, ב שכתב: "וטעם מקראי קדש שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותו, כי מצוה היא על ישראל להקבץ בבית האלהים ביום מועד לקדש היום בפרהסיא בתפלה והלל לא-ל וכו', והנה מקרא קדש מלשון קרואי העדה". המלים מקרא קדש הקובעות את קדושת היום ואיסור מלאכה יש להן משמעות אחרת ג"כ - אסיפה לתורה ולתפלה. מפורש, כי ע"י תורה ותפלה אנו מקיימים מצוה של שביתה. נמצא, כי בקריאה בתורה מעניינו של יום אנו מקיימים מצוה היום, של שביתה ושמחה בשבת ויו"ט.

T-S h 18.9 – סידור ארץ ישראלי (דיון אצל עזרא פליישר, תפילות הקבע בישראל, עמ' 650)

יאר בא"י [אמ"ה אשר בחר בנן]...נתן התורה, כאשר קרא יברך בא"י ... אשר נתן לנו תורתך אמת חיי עולם [וכן] כאשר ירצה לקרוא בנביאים יברך... בחר בנביאים הטובים ורצה בהם ובדבריהם הנאמרים באמת... בחר... וישראל... והצדק. כאשר קרא יברך צור כל העולמים צדיק... עושה מדבר ומקיים וכל דבריו אמת²³. כאשר ירצה בכתובים יגיד בא"י אמ"ה אשר [בחר] בכתבי הקדש טוב אתה ומיטיב למדני חוקיך בא"י למדני חוקיך²⁴. וכאשר קרא יברך ברוך ד' לעולם אמן ואמן. ברוך ד' אלקי ישראל... ועד העולם ואמר כל הנעם אמן הללויה... [לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה].